

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	392
Land:	Afghanistan
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Afghanistan: Ekteskab
Udgivet:	19. maj 2011
Optaget på baggrundsmaterialet:	10. juni 2011

Temanotat

Afghanistan: Ekteskap

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Afghanistan: Ekteskap**

SUMMARY

This report presents some key aspects of the laws, traditions and practices relating to marriage in Afghanistan. It does not, however, provide a comprehensive picture of all matters relating to Afghan marriages. The topics presented answer specific questions Landinfo has received from the Norwegian immigration authorities regarding the institution of marriage in Afghanistan.

Certain factors appear central in relation to marriage: The marrying parties have little influence on the choice of partner; local tradition and religion govern the institution of marriage; a number of discriminatory and oppressive practices are related to marriage; there is no registration schemes in place and formalities are of no importance to whether a couple is considered married.

SAMMENDRAG

Temanotatet redegjør for enkelte sentrale aspekter ved lovverk, tradisjoner og praksis i tilknytning til ekteskapsinngåelser i Afghanistan. Notatet intenderer ikke å gi et uttømmende og helhetlig bilde av alle forhold knyttet til ekteskap i Afghanistan. De temaer som tas opp i notatet besvarer forespørsler Landinfo har fått fra utlendingsforvaltningen vedrørende ekteskapsinstitusjonen i Afghanistan.

Enkelte forhold fremstår som sentrale i tilknytning til ekteskap i Afghanistan: Partene har liten innflytelse på valg av partner; lokal tradisjon og religion styrer ekteskapsinstitusjonen, ikke lovverk og politikk; en rekke diskriminerende og undertrykkende sedvaner og lovverk er knyttet til ekteskapsinstitusjonen; myndighetene har ikke tilfredsstillende registreringsordninger og formaliteter er av underordnet betydning for hvorvidt et par anses som gift.

INNHold

1. Ekteskap i Afghanistan.....	5
1.1 Samtykke	6
1.2 Ekteskapsseremonier	6
1.3 Medgift og brudepris	7
1.4 Stedfortrederektenskap	8
1.5 Temporære ekteskap.....	8
1.6 Interetniske ekteskap	9
1.7 Ekteskapsalder	9
1.8 Tradisjoner som inkluderer ekteskap.....	11
1.8.1 Bytteekteskap (Baadal).....	11
1.8.2 Kompensasjon (Baad)	12
1.8.3 Polygyni.....	14
1.8.4 Enkeekteskap.....	15
1.9 Reaksjoner på ekteskap inngått uten familienes samtykke.....	16
1.9.1 Utenomekteskapelige forhold (Zina)	18
1.9.2 Gjenoppretting av ære.....	18
1.9.3 Skilsmisse	20
2. Registrering av ekteskap	22
2.1 I Afghanistan	22
2.2 Registrering ved afghanske utenriksstasjoner	23
2.3 Skilsmisse ved afghanske utenriksstasjoner	24
3. Notoritet	24
4. Referanser.....	25

1. EKTESKAP I AFGHANISTAN

De forskjellige etniske gruppene i Afghanistan har ulike tradisjoner knyttet til avtaler om og inngåelse av ekteskap. Tradisjonene praktiseres heller ikke enhetlig innenfor gruppene; det er til dels store, lokale variasjoner.

Uavhengig av slektskapsgruppe, etnisitet og geografisk område er de aller fleste ekteskap som inngås i Afghanistan arrangert i den forstand at de inngås etter avtaler mellom familier. I hvilken grad partene selv er involvert i prosessen frem mot en avtale vil variere. Følgende beskrivelse gis i en rapport fra Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU):

A great deal of diversity was found among the ways in which decisions are made about marriages from family to family as well as from sibling to sibling within individual families. Many factors, both internal and external to the immediate family, affect how a decision is made and its outcome, including: gender and generational dynamics within the family and the wider community; the experiences and characteristics of individual family members; the structure of a family or household at the time a decision is being made; and the prevailing economic and political situation. The degree of women's influence over decisions about marriages in their families changes over the course of their lives, depending on their relative status and the household structure. It was found, for instance, that elder, widowed women can have significant influence on decisions about marriages in their families. Individuals from similar demographic backgrounds can have quite different perspectives on the appropriate ways to decide about and conduct marriages (Smith 2009a).

Ekteskapskontrakten er således en overenskomst mellom to familier og ikke en stadfestelse av et følelsesmessig forhold mellom to individer. Arrangerte ekteskap i Afghanistan er vevd inn i et kompleks av tradisjoner, lojalitetsbånd og autoritet. Ekteskapsinstitusjonen er svært sentral for etablering av allianser mellom familier eller styrking av allerede eksisterende nettverk. Avtaler om ekteskap har sterke politiske og økonomiske aspekt.

Når familiene har blitt enige om en avtale, er paret forlovet inntil bryllupet finner sted. Forlovelse er å anse som et løfte om ekteskap. Det fremgår av Sivillovens artikkel 64 at avtalen kan brytes av begge parter: "[...] engagement is a promise for marriage and each of the two may give it up". Det fremgår videre av artikkel 65 at i tilfelle forlovelsen brytes, kan det kreves at gaver eller verdien av disse returneres (Civil Code 1977).

Selv om lovverket åpner for at avtaler om ekteskap kan brytes, er det uvanlig at dette skjer. Generelt vil en brutt forlovelse være et større problem for en kvinne enn en mann, og innebære en risiko for at kvinnen forblir utgift. En mann vil relativt enkelt kunne forlove seg på nytt. Afghanere flest er av den oppfatning at dersom en kvinne er sømmelig og har en god moral, vil ikke en forlovelse bli brutt. Det tyske Max Planck Institute (MPI) beskriver konsekvensen av en brutt forlovelse for kvinne:

She will not be seen as she was before her engagement; she will now be without any assurance of her future and without the esteem that she held prior to her first engagement (MPI 2005).

Hvor lenge et par er forlovet vil variere, men ifølge MPI vil de fleste ekteskapsinngåelser finne sted i løpet av ett år etter forlovelsen. I enkelte tilfeller vil det kunne ta flere år før familiene bestemmer at tiden er inne for å inngå ekteskap. Det afghanske kvinneministeriet har imidlertid opplyst at en forlovelse er brutt om ekteskap ikke er inngått fire år etter at forlovelsen ble avtalt (Finnish Immigration Service 2006, s. 7). Ofte er det de store omkostningene knyttet til bryllupet som er grunnen til at ekteskap blir utsatt. Det forekommer at det inngås avtaler om ekteskap for barn helt ned i ettårs alderen. Det innebærer at barna anses som forlovet (UNAMA 2010).

Ekteskapstradisjonen er *endogam*, noe som i denne sammenheng betyr at partnere fra egen slektskapsgruppe, stamme eller etniske gruppe foretrekkes. Det finnes ingen etterrettelig ekteskapsstatistikk for Afghanistan, men enkelte undersøkelser indikerer at det er nært slektskap mellom partene i rundt halvparten av de inngåtte ekteskapene. Det optimale er å gifte seg med fars eller mors søskens barn (Wahab 2006).

1.1 SAMTYKKE

Ekteskap uten partenes samtykke (tvangsekteskap) er i strid med Sharia og afghansk straffelov. Artikkel 26 i Law on Elimination of Violence Against Women fastslår at:

If a person, engage a woman who has reached her legal age or marries her without her consent, in accordance to the law the engagement shall be cancelled and nullified, and considering the circumstances the offender shall be sentenced to medium term imprisonment not less than 2 years (Law on Violence Against Women 2009).

Likeledes fastsetter straffelovens artikkel 517, som omhandler enker og kvinner under 18 år, fengselsstraff for den som fører en kvinne inn i et ekteskap mot hennes vilje eller samtykke (Penal Code 1976). Artikkel 28 i Law on Elimination of Violence Against Women har skjerpet straffen for ekteskap hvor kvinnen er under 18 år og det ikke foreligger samtykke:

If a woman who has not reached her legal age of marriage, and is married without considering Article 71 of Civil code, the offender considering the circumstances shall be sentenced to mid term imprisonment not less than 2 years and the marriage contract shall be cancelled based on the request of the woman in accordance to the law (Law on Violence Against Women 2009).

1.2 EKTESKAPSSEREMONIER

Ekteskapsseremonier og arrangementer rundt et ekteskap varierer fra område til område, fra gruppe til gruppe og vil være avhengig av den enkelte families økonomi. Bryllupsarrangementet understreker imidlertid ekteskapets sentrale posisjon og innbærer normalt et meget byrdefullt økonomisk løft. Det er særlig mannens familie som bærer utgiftene ved ekteskap, blant annet ved brudepris og medgift. I tillegg er

det vanlig at mannens familie dekker utgiftene til seremonien og feiringen (UNAMA 2010).

Nylig fremmet regjeringen et lovforslag knyttet til bryllupsarrangement, som primært skulle forhindre at familier får økonomiske problemer etter å ha arrangert bryllup. I tillegg til å sette grenser for antall gjester og utgifter, hevdes forslaget å ha islett av politikken Taliban førte på 1990-tallet:

[...] an echo of the Taliban regime, which used to police weddings to ensure they complied with hardline rulings including a ban on music, the government also intends to set up committees to monitor weddings. The groups, which will include representatives of the religious affairs ministry, will be expected to patrol private ceremonies held in the garish, multistorey wedding halls on the edge of Kabul that light up the night with their neon facades. Among their duties will be ensuring male and female guests do not mix in the same rooms – already a standard practice in most Afghan weddings – and that the bride is modestly attired (Boone 2011).

1.3 MEDGIFT OG BRUDEPRIS

Kvinner som inngår ekteskap skal i henhold til afghansk lov ha medgift (*mahr*). Medgift skal være kvinnens særeie og gis som sikkerhet i tilfelle mannen dør eller vil skilles. Medgift er i tråd med islamsk lov og tradisjon, men Koranen sier verken noe om medgiftens størrelse eller når den skal utbetales. Mullahen som foretar den religiøse vielsen vil i løpet av seremonien be brudgommens far angi medgiftens størrelse (Hafizullah 2005). Medgiften er normalt et pengebeløp eller ytelser av økonomisk verdi. I den grad det utstedes dokumentasjon på det inngåtte ekteskapet, skal størrelsen på medgiften fremgå av denne.

Ifølge Max Planck Institute (MPI) er de aller fleste afghanske kvinner - også velutdannede kvinner i byene - ukjent med retten til medgift (MPI 2005).

Brudepris er summen som betales til en kvinnes foreldre for retten til å gifte seg med deres datter. Dette anses som en kompensasjon til kvinnens familie for å ha fostret henne opp. Ifølge Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU) er brudepris akseptert og praktiseres i store deler av landet. Dette bekreftes av MPI, som videre hevder at tradisjonen med brudepris står sterkt på den afghanske landsbygda og kan utgjøre en viktig inntektskilde for fattige familier. Brudeprisen vil variere avhengig av familiens økonomiske situasjon, og den vil ofte være mindre hvis det er nært slektskap mellom partene. Tradisjonen kan føre til at enkelte familier gifter bort unge døtre tidligere enn de ellers ville gjort.

For øvrig kan brudepris ifølge UN Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA) ha følgende konsekvenser:

Although high bride price is not specifically illegal under national, international or Sharia law, a number of human rights consequences emanate from this practice. Persons interviewed by UNAMA HR in many provinces of Afghanistan view the high bride price families pay to marry their sons as a harmful traditional practice. They said that in the context of poverty, it leads to forced and underage marriages, selling of girls, and a high level of domestic violence – as men take out frustration at being in debt or having to work for years to pay off loans, on their wives (UNAMA, 2010 s. 26).

Det hersker bred enighet om at praktiseringen av brudepris er i strid med islam, siden kvinner ikke eies av sin familie og ikke kan "selges".

1.4 STEDFORTREDEREKTESKAP

I en rapport fra 2004 utgitt av den danske Udlændingestyrelsen (Udlændingestyrelsen 2004) opplyses det at:

Viceministeren for kvindeanliggender oplyste, at når et ægteskab skal indgås, tages der kontakt til en mullah som forretter en ceremoni. Ægteparrets respektive familier og vidner for begge parter er til stede. Mullahen tilspørger manden og kvinden hver tre gange, om de vil have hinanden som ægtefæller. Kvinden er ofte under pres til at sige ja til ægteskabet, idet hun, hvis hun siger nej, risikerer at blive udstødt af familien og så ikke har nogen mulighed for overlevelse. Hvis kvinden ikke svarer ja på mullahens spørgsmål, træder vidnerne frem og svarer ja på hendes vegne.

En international NGO oplyste, at et ægteskab kan indgås ved stedfortræder. NGOen oplyste, at der skal være tre vidner tilstede ved en vielsesceremoni.

Sivilloven åpner for at partene ikke behøver å være til stede og for at ekteskap kan inngås ved stedfortreder (Civil Code 1977, art. 72):

(1) Employing a procurator for a marriage contract shall be permissible.

(2) The procurator cannot enter into marriage with his principal except that it is described in the procuration deed.

Artiklene fra 73 til 75 gir nærmere betingelser for stedfortreders myndighet. Inngåelse av ekteskap ved stedfortreder anses således som et gyldig ekteskap i Afghanistan.

1.5 TEMPORÆRE EKTESKAP

Innenfor sunniislam er temporære ekteskap (*Seegha/Fegha*) forbudt, mens denne formen for ekteskap er akseptert innenfor shiaislam. Temporære ekteskap, som kan oppfattes som legalisering av prostitusjon, kan vare fra noen timer til et bestemt antall år. Ekteskapsformen er utbredt i Iran og enkelte kilder mener at den også er i ferd med å få fotfeste i sentrale og nordlige områder i Afghanistan. I en artikkel i den pakistanske avisen Daily Times (Najafizada 2006) heter det:

Such marriages were rare in Afghanistan before the Sunni-dominated Taliban regime was overthrown in late 2001, ending 25 years of war. But with the return of many of the nearly two million Afghans who fled to Shia Iran during the conflict, contract marriages are gaining popularity – although they are still unusual.

The process is simple. To get married, a couple takes an oath in front of a mullah that makes them man and wife for a stipulated period of time - from a few hours to a few years. Afterwards they can choose to marry each other again or move on.

Shia clerics defend the practice as something that benefits both the men and women. "For a man it means he doesn't have to think about women or sex.

For a woman, it means she has a husband to feed and take care of her and her children,” said Sayed Barat Ali Razawi, a Shia mullah in Mazar-i-Sharif.

Kvinneorganisasjonen Revolutionary Association of the Women of Afghanistan (RAWA) peker på at ekteskapsformen har fått innpass i Afghanistan, blant annet i Balkh og Daikuni, som følge av migrasjon til og tilbakevending fra Iran. Organisasjonen mener at ekteskapene bidrar til å skape problemer for kvinnene (Rawa 2008).

1.6 INTERETNISKE EKTESKAP

Myndighetene registrerer ikke ekteskap systematisk og det foreligger heller ikke annen ekteskapsstatistikk. Det er derfor vanskelig å si noe om avvik fra ekteskapstradisjoner.

Organisasjonen Global Rights gjennomførte en undersøkelse om privatisert vold (domestic violence) mot kvinner i Afghanistan i 2008. Av 4800 respondenter (kvinner fra ulike områder av Afghanistan)¹ opplyste 8,9 % å være i interetniske ekteskap.

Enkelte andre kilder peker på at omfanget av ekteskap mellom partnere med ulik etnisitet er relativt omfattende. GlobalSecurity.org (u.å.) uttaler at ”There is a substantial amount of intermarriage between the ethnic groups. This inter-marriage tends to blur lines of loyalty between different ethnic groups”. Noen mener at selv om endogame ekteskap er foretrukket, har blant annet migrasjon, bidratt til en økning i antallet interetniske ekteskap (Afsaneh 2005, s. 510).

Landinfo er ikke kjent med kilder som sier noe om forskjeller mellom etniske grupper, men enkelte antyder at motviljen mot å gifte seg med pashtunere er utbredt blant usbekere, turkmerne og tadsjiker (Aghajanian & Blood 2007, s. 70).

1.7 EKTESKAPSALDER

I henhold til Sivilloven (Civil Code 1977, art. 70), er ekteskapsalder for kvinner i Afghanistan 16 år, med unntak for det som fremgår av artikkel 71 i loven. Bestemmelsen legaliserer ekteskap i tilfeller hvor jenta er 15 år, dersom hennes far eller en rettsinstans gir samtykke:

(1) Where the girl does not complete the age provided under Article 70 of this law, the marriage may be concluded only through her father or the competent court.

Koranen sier ikke noe konkret om minimumsalder for ekteskapsinngåelse, og ulike lovskoler representerer ulike oppfatninger. Hanafi har vært den dominerende lovskolen i Afghanistan siden regionen ble islamsk (Schneider 2007). I følge Max Planck Institute er den rådende tolkningen innenfor Hanafiskolen at en person *kan* være gifteklar ved overgangen til puberteten (MPI 2005). UNAMA påpeker at rettsoppfatningen blant mange afghanere gjenspeiler en slik forståelse: “the marriage of children who have reached puberty (viewed by many Afghans as being the determinant of adulthood under Sharia law and thus the legal age of marriage)” (UNAMA 2010).

¹ Global Rights understreker at ”Considerable effort was made to ensure that the sample of women reflected the geographic, ethnic, linguistic and cultural diversity of Afghan women” (Global Rights 2008, s. 11).

Ulik tradisjonell lovgivning, eksempelvis *pashtunwali* og andre lokalt forankrede rettsoppfatninger, innebærer en generell aksept for ekteskap som innebærer svært unge partnere.

UNICEFs "Photo of the year" i 2007 viser den 40 år gamle Mohammad og hans 11-årige forlovede, Ghulam.

Selv om fødsels- og ekteskapsregistreringen i Afghanistan er svært mangelfull (Landinfo 2010) og andre etterrettelige data om ekteskap ikke er tilgjengelig, er det hevet over tvil at ekteskap som involverer svært unge jenter (og gutter) er utbredt i Afghanistan. Ifølge FNs barnefond (UNICEF) involverer 57 % av alle ekteskap som inngås i Afghanistan jenter som er under 16 år (IRIN 2007). En studie fra 2008 som omhandler omkring 200 ekteskap, viser at i over 25 % av ekteskapene er alderforskjellen mellom kvinnen og mannen mer enn 16 år. Omkring 40 % av ekteskapene ble inngått på et tidspunkt da kvinnene var 10-13 år, i 32,5 % av tilfellene var kvinnene 14 år og i 27,5 % av tilfellene var kvinnene 15 år (Women and Children Legal Research Foundation 2008).

Undersøkelsen som er referert ovenfor indikerer at majoriteten av ekteskapene er i strid med landets lovgivning. Women and Children Legal Research Foundation (WCLRF) påpeker at dette underbygges av Afghanistan Independent Human Rights Commission (AIHRC):

[...] considers the non respect of the minimum age requirement to be the major violation of the right to marry or not to marry. The AIHRC's annual report on the status of human rights in Afghanistan indicates that runaways; suicides; self-immolations; murders; sexual perversions; and psychological disorders are amongst the many negative consequences of child marriage. These also include the increase of maternal and child mortality rates, and the low level of education for women which has a long term effect on the role these play in the country's political, social, and economic life (WCLRF 2008).

På den internasjonale kvinunedagen i 2008 holdt President Hamid Karzai en tale hvor han oppfordret “[...] religious leaders, tribal elders and particularly men: stop forcing your under-aged girls to marry, stop marrying them to old men” (Daily Star 2008). Karzai skal senere ha presisert at han refererte til menn over 50 år.

Verken aldersgrensene som lovverket fastsetter eller formaninger fra sentralt politisk hold, synes å ha betydning for praksis med hensyn til ekteskapsalder. En rekke kilder peker på at det først og fremst er tradisjoner som er bestemmende for når ekteskap blir inngått. Disse er ofte i konflikt med både afghansk lovverk og islam. Max Planck Institute har fremholdt at ”Minor marriages are mostly the consequence of old traditions that are not legally recognised and contradict Islamic principles” (MPI 2005).

1.8 TRADISJONER SOM INKLUDERER EKTESKAP

Nedenfor redegjøres det for en del tradisjoner knyttet til ekteskap som – med enkelte få unntak – praktiseres av alle etniske grupper i Afghanistan. Ifølge Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU) er flere av disse tradisjonene ”[...] dominant marriage practices”, men samtidig ”[...] widely recognized by people – men and women, young and old, illiterate and literate – to be detrimental practices”, blant annet fordi de innebærer vold og overgrep mot kvinner (Smith 2009a). Flere av tradisjonene er i uoverensstemmelse med Islam.

1.8.1 Bytteekteskap (Baadal)

Bytteekteskap (exchange marriage) eller *baadal* er en avtale mellom to familier om å ”bytte” døtre eller andre kvinnelige familiemedlemmer, ved giftermål. Den ene avtalepartens datter (avtalene kan inkludere flere kvinner fra hver familie) giftes inn i den andre avtalepartens familie og vice versa.

I likhet med flere andre kilder, peker Women and Children Legal Research Foundation (WCLRF) på at *baadal*-ekteskap ofte inkluder mindreårige. Ifølge en ekteskapsundersøkelse gjennomført av WCLRF, var 30 % av 200 barneekteskap som ble undersøkt i Balkh, Nangarhar, Kabul og Parwan, *baadal*-ekteskap. I den ovennevnte rapporten fra Max Planck Institute (MPI 2005) gis et eksempel på en *baadal*-avtale:

An 80-year-old father married his eight-year-old daughter to a man aged 50. In exchange, the father married the 14-year-old girl of that man. Neither girl had reached her age of puberty. The Department of Women's Affairs sent representatives to talk to the men, but the men replied by saying “that is not your business.” (As reported by the head of the Department of Women's Affairs of Balkh).

Baadal-tradisjonen kan ha en integrerende effekt ved å skape eller styrke relasjonen mellom familiegrupper. Samtidig leder *baadal*-ekteskapene også til konflikter som kan ramme kvinnene hardt. UNAMA (2010) påpeker følgende:

One widely reported consequence of these marriages is that in-laws punish brides reciprocally in exchange for any reported mistreatment or punishment of their own daughter. For example, if one woman, who was exchanged in

marriage, is beaten, the in-laws of the other exchanged woman may also beat her in retaliation. If one couple divorces, the other may as well.

Nød og fattigdom er ofte årsaken til *baadal*-avtaler, fordi avtalene reduserer eller eliminerer utgifter knyttet til ekteskapsinngåelser. Tradisjonen er i strid med folks rettsoppfatning, noe som understreker at omfanget av denne ekteskapsformen først og fremst er et fattigdomsproblem. Tradisjonen er i strid med afghansk lov og sharia med hensyn til samtykke fra ekteskapspartnerne. Artikkel 26 i Law on Elimination Of Violence Against Women In Afghanistan lyder som følger:

If a person gets a woman engaged or married who has reached the legal marriageage without her consent, the perpetrator shall, depending on the circumstances, be sentenced to medium-term imprisonment not less than two years, and the engagement and marriage are invalid, according to the provision of the law (Law on Violence Against Women 2009).

Tilsvarende heter det i afghansk straffelov (Penal Code 1976, art. 517) at:

A person who gives in marriage a widow, or a girl who is 18 years or older, contrary to her will or consent, shall be sentenced in view of the circumstances to short-term imprisonment.

I sharia er det også et grunnleggende krav om at begge parter samtykker for at et ekteskap skal være gyldig. UNAMA (2010) påpeker at:

Nikah Shighar, exchange of women without their consent and without the required mahr (dowry given to the woman), is prohibited. Abdullah Ibn Umar (companion of the Prophet) said that Allah's Messenger prohibited Shighar, which means it is forbidden for a man to give his daughter in marriage on the condition that another man gives his own daughter to him in marriage, without dowry. (See: Sahih Muslim, book 008, Kitab al-Nikah, chapter 7, number 3295). Exchange marriages thus undermines the principles of consent and mahr (dowry). The Sharia principle that it is unlawful to "forcibly inherit a women" means that both the practice of baad, and exchange marriages are contrary to Islam. (See, Holy Koran, Surah Al Nisa, verse 18).

Schneider viser også til at *baadal*-ekteskap ikke er akseptabelt i lys av kvinners rett til medgift i islamsk lov, og at dette er regulert i sivillovens artikkel 69 (Shneider 2007).

Baadal-ekteskap er spesielt utbredt på landsbygda, men "[...] not all communities practice *baadal*; the majority ethnic Uzbek population of Jawzjan province, for example, has no such tradition" (UNAMA 2010).

1.8.2 Kompensasjon (Baad)

Baad er ekteskapsavtaler inngått som følge av at en familie, klan eller stamme erkjenner kompensasjonsansvar ovenfor en annen gruppe. Ekteskapene avtales med henblikk på å løse konflikter som kan eller har utviklet seg til blodhevn. Det er ofte lokale jirgaer eller shuraer som beslutter at en konflikt skal eller kan løses ved inngifte. Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU) opplyser at *baad* hovedsakelig praktiseres blant pashtunere (Smith & Manalan 2009), og beskriver videre fenomenet som "[...] the practice of compensating a murder (or even an

accidental killing) by the family of the killer by giving either one or two never-married girls in marriage to the victim's family" (Smith 2009b).

Max Planck Institute har gitt et eksempel på *baad* fra Paktia:

A person killed a nomad in Paktia province. The members of the jirga went to the house of the victim and inquired whether the family members of the victim wanted to continue the enmity or if they preferred reconciliation with the family members of the murderer. They accepted the reconciliation and the members of the jirga went to the house of the murderer to find a solution. The tradition has always been that a girl or two should be exchanged, or money or a piece of land should be given to the family of the victim in order to remove enmity. Therefore, the sister of the murderer automatically appeared before the jirga without any hesitation and accepted a marriage into the family of the victim in order to finish the hostility between the families. This tradition is called bad (MPI 2005).

Ingen av de kildene Landinfo har gått gjennom presenterer representativt materiale, og kildene har antagelig ulike terskler for å uttale seg om utbredelsen av *baad*-ekteskap. UNAMA (2010) mener at denne formen for ekteskapsavtaler praktiseres i ulike samfunn i hele landet, i likhet med *baadal*-ekteskap.

UNDP (2007) har påpekt at "[...] in the case of *baad*, the Hazaras hardly ever use it as a means of settling disputes, and it is even less common in the Western regions". Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU) har gjort begrensede studier, som neppe er representative, men som også kan peke i retning av at tradisjonen er mest utbredt på landsbygda, men at omfanget er redusert eller begrenset i enkelte områder. Dette gjelder blant annet i Bamian, Kabul by og Nangarhar hvor praktiseringen av *baad* synes å være avtagende (Smith 2009b; Smith & Manalan 2009; Gang 2011, s. 29). AREU peker også på at tradisjonen heller ikke praktiseres innenfor enkelte pashtunske stammer. Eksempelvis er *baad* forbudt blant shinwari i Nangarhar (Smith 2009b). UNDP har tidligere indikert at *baad* – generelt sett – snarere er et unntak enn en norm:

Although it is still practiced at times, the practice of baad is an exception rather than a norm. Nevertheless, it has serious implications for the human rights of women in Afghan society, and for their fundamental freedoms (UNDP 2007, s. 126).

Mens AREU antyder at omfanget i Kabul by nå er begrenset (Gang 2011), påpekte Women and Children Legal Research Foundation i 2004 at:

These customary practices are even applied in the capital Kabul and we discussed almost 50 cases of Bad in Kabul and its outskirts in the first issue of the report. So the question of Bad is a critical problem in all parts of the country (WCLRF 2004).

UNAMA antyder at den generelle holdningen til denne formen for ekteskap blant afghanere, er i tråd med afghansk lov og sharia, som forbyr slike ekteskapsavtaler. I Afghanistan Human Development Report 2007 ble det også slått fast at *baad* "clearly violates Afghanistan's laws, Islamic *Shari'a* principles, and human rights principles" (UNDP 2007, s. 97). En rekke øvrige kilder peker på *baad*-tradisjonen som et grovt

systematisk menneskerettighetsovergrip og at ekteskapene oftest ikke fungerer konfliktdempende og integrerende (Gang 2011, s. 29) (WCLRF 2004).

Et intervju med søsteren til en to år gammel pike som ble gitt som kompensasjon etter en jirga-beslutning, indikerer at *baad* av enkelte fremdeles oppfattes som positiv og å ha integrerende effekt:

This is a very good decision by the jirga...Peace has been restored to the two families. Their enmity has turned to friendship. The girl taken in baad will have all the rights of a family member, and will finally marry a son of this family, she will become a bride (IWPR 2009).

1.8.3 Polygyni

Polygyni, en manns rett til å være gift med flere kvinner samtidig, er lovlig både i henhold til sharia og afghansk sivillovgivning (en mann kan være gift med opptil fire kvinner). I henhold til Sivilloven (Civil Code 1977, art. 86) må følgende betingelser være oppfylt:

- 1) *When there is no fear of injustice between the wives.*
- 2) *When the person has financial sufficiency to sustain the wives. That is, when he can provide food, clothes, suitable house, and medical treatment.*
- 3) *When there is legal expediency, that is when the first wife is childless or when she suffers from diseases which are hard to be treated.*

Max Planck Institute (MPI) hevder at "...the conditions set for multiple marriages, such as the equal treatment of all wives, are not observed in practice by the bride's parents or the polygamous husband" (MPI 2005). Det stilles ingen krav til formell godkjenning eller registrering av menn som inngår ekteskap med flere kvinner: "A court permission for the conclusion of a second, third, or fourth marriage is not required either under classical *ḥanaḥfi* law or the AfgCC" (MPI 2005).

Ekteskapsformen er akseptert innenfor alle de etniske gruppene i Afghanistan (Rahimi 1991, s. 12), men det finnes ikke tall for omfanget av polygyni. Enkelte kilder peker på at polygyni er relativt lite utbredt (Griffin 2002). Antropologen Thomas Barfield har indikert at det først og fremst er et fenomen blant de velstående (Barfield 2003). Flere kilder har pekt på at antallet polygyni-ekteskap har økt i løpet av de siste tiår, selv om det faktisk er overskudd på menn i Afghanistan (Tayler 2002). Peter R. Blood (2001) mener at polygyni har vært økende de siste tre tiårene fordi konflikten i Afghanistan har bidratt til et økende antall enker.

MPI (2005) har hevdet at økningen i denne ekteskapsformen først og fremst finner sted innenfor et befolkningssegment av rike analfabeter (MPI 2005), og særlig i grupper med

[...] strong political affiliations to warlords and smugglers, providing these people with illegal capital and giving them the means to support several wives. Given that these individuals are ignorant and illiterate, polygamy is practised without observing the limitations set for it under Islamic law and statutory law.

En undersøkelse fra 2006 indikerte at nærmere 90 % av 1400 respondenter fra ulike områder i Afghanistan foretrakk kun én ektefelle (WCLRF 2006). MPI hevder at

“Generally the social and public reaction toward polygamy is condemnatory” (MPI 2005). Samtidig peker andre kilder på at kvinner foretrekker å være kone nummer tre eller fire om alternativet er å ikke bli gift.

Global Rights foretok i 2008 en undersøkelse blant nær 5000 gifte kvinner. Selv om undersøkelsen ikke dreiet seg om ekteskapsform, kan den muligens si noe om utbredelsen av polygame ekteskap:² 12,6 % av kvinnene i undersøkelsen var i polygame ekteskap, hvorav 10,3 % med en annen kone, 1,5 % med to, 0,5 % med tre, 0,1 % med fire og 0,2 % sammen med 5 eller flere andre koner (Global Rights 2008).

Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU) fremholder at polygami ikke er en ønsket løsning i Afghanistan, og at både kvinner og menn generelt har en negativ holdning til tradisjonen. AREU peker på fire årsaker til polygami. For det første vil det kunne være aktuelt ved infertilitet, altså dersom en kvinne ikke får barn. For det andre vil det i mange tilfeller være press på en enke og enkens svoger, eventuelt andre mannlige medlemmer, for å gifte seg med hverandre. For det tredje finnes det eksempler på menn som gifter seg med flere kvinner dersom de ikke er fornøyde med sin første kone. For det fjerde forekommer polygami i noen tilfeller hvor kvinnen har vært forlovet med en mann, men ikke har kunnet gifte seg grunnet krig, konflikt og flukt. Siden kvinnen er forlovet kreves det at hun gifter seg med mannen, selv om han i mellomtiden har giftet seg med en annen (Smith 2009a).

1.8.4 Enkeekteskap

Tradisjonen med enkeekteskap markerer at kvinner anses som familiegruppers eiendom. En enke vil ofte henvises til giftermål med en av sin avdøde ektefelles brødre (eller andre mannlige slektninger):

Forced marriage of widows stems in part from widows being considered the property of their in-laws, but is also often due to the desire to deny a widow her right to Inheritance by marrying her to a relative and keeping any inheritance within the family. The woman concerned is thus forced into a marriage against her will, contrary to all national and international law, as well as Sharia law – where consent is a prerequisite for any marriage (UNAMA 2010).

Utgangspunktet er at giftermålet skal inngås med bror eller fetter av den avdøde, men om slike ikke eksisterer, tilhører kvinnen stammen og ingen annen stamme har lov til å ta henne til ektefelle. ”So even after the death of a husband, women cannot escape being the property of other men in their tribe” (The International Legal Foundation 2004). Praksisen er ulovlig i henhold til afghansk lovgivning (straffelovens artikkel 517 og artikkel 24 i ekteskapsloven). Afghanistan Research and Evaluation Unit peker på at for mange kvinner handler gjengifte om fortsatt å ha kontakt med barna og å unngå stigma:

² Respondentene, fra provinser i alle hovedområder (16 provinser), hadde følgende etniske bakgrunn: 31,1 % pashtun, 29 % tadsjik, 12,5% hazara, 7,6 % uzbek, 5,3 % turkmen, 4,3 % nuristan, 3,4 % baluch og 6,7 % fra andre grupper.

[...] *it is considered shameful [...] for a widow to marry outside her husband's family, and for many widows there is little choice in this as they are likely to lose custody of their children if they do not marry again within their in-laws' family* (Smith 2009a, s. 55).

1.9 REAKSJONER PÅ EKTESKAP INNGÅTT UTEN FAMILIENES SAMTYKKE

Det hersker bred enighet om at det er lite rom for egne valg og innflytelse for ekteskapspartnere i tilknytning til inngåelse av ekteskap i Afghanistan. Landinfo er ikke kjent med representative studier eller systematisk innsamlet materiale som kan si noe om omfanget og karakteren av tvangsekteskap i Afghanistan. Afghanistan Independent Human Rights Commission (AIHRC) viste i 2008 til at FNs utviklingsfond for kvinner (UNIFEM) var den eneste kilden i besittelse av systematisk data, oppbevart i databasen *Violence against Women Primary Database*. Databasen inneholder en samling av over 1000 saker som har blitt registrert av ulike kvinneorganisasjoner (AIHRC 2008). Disse sakene er neppe i nærheten av engang å antyde problemets reelle størrelsesorden, og menneskerettighetskommisjonen stipulerte i 2005 at ca. 80 % av alle ekteskap "are conducted without the consent of the parties involved" (IRIN 2005).

Global Rights-undersøkelsen referert ovenfor, konkluderte med at 87 % av respondentene hadde erfaringer fra tvangsekteskap eller fysisk, psykisk og seksualisert vold. Nær 60 % av kvinnene rapporterte å være "[...] in forced marriages, as distinct from arranged marriages" (Global Rights 2008). Det antatt omfattende omfanget av tvangsekteskap, i likhet med andre former for diskriminering av og overgrep mot kvinner, reflekteres ikke i antall saker behandlet i rettsapparatet eller i utfallet av de svært få sakene som blir behandlet. Bestemmelser implementeres ikke og i tilfelle noen dømmes, er dommene ofte milde (Global Rights 2008; Human Rights Watch 2009).

Til tross for sterke kulturelle føringer og få muligheter for rettferdig behandling eller reell beskyttelse i tilknytning til brudd på ekteskapstradisjoner, forekommer det likevel at par oppjonerer mot sine respektive familiers vilje ved valg av ektefelle. Slike ekteskap omtales gjerne som *love-marriages*. I det sterkt kjønnssegregerte afghanske samfunnet er det svært få eller ingen arenaer hvor unge menn og kvinner kan møtes og utvikle kjærlighetsforhold. Jenter som nærmer seg puberteten blir passet svært godt på eller isolert fra omverdenen. Rapporteringen om *love marriages* - slik Landinfo kjenner denne - kan karakteriseres som anekdotisk, og omfanget av slike forhold er antagelig svært begrenset.

Par som trosser familien ved å foreta et selvstendig valg av ektefelle, vil normalt ikke kunne bosette seg i sitt lokalmiljø og må forlate familie og hjemsted. Thomas Barfield påpeker at "Because her father and brothers are then expected to kill them, the couple often flees the area and seeks sanctuary (*nanawati*) elsewhere" (Barfield 2003).

Familiers ære og status bekreftes gjennom ekteskapsinstitusjonen " [...] with its role in controlling women's and men's sexuality" (Smith 2009a). Åpen opposisjon mot eller brudd med normer om ekteskapsinngåelse ved å velge ekteskapspartner, vil krenke familiens ære og kunne danne grunnlag for alvorlige reaksjoner, både mot kvinnen og mannen. Generelt er det først og fremst kvinners rettigheter som krenkes i tilknytning til ulike ekteskapstradisjoner i Afghanistan. Når det gjelder selvstendig

valg av partner mot familiens ønske, kan det synes som om menn også kan eksponeres for sanksjoner. Enkelte kilder peker imidlertid på at kvinner er mer utsatt også i slike saker. I en rapport publisert av FN-kontoret for narkotika og kriminalitet (UN Office on Drugs and Crime) i mars 2007, heter det at

[...] it is reasonable to assume that the person most harshly punished would be the girl, especially if extra-marital sex has occurred, since her loss of virginity would bring great shame to the family (UNODC 2007).

Landinfo er ikke kjent med studier eller rapporter som fokuserer på denne problematikken eller systematisk rapporterer om omfanget, noe som antagelig både kan ha sammenheng med at omfanget ikke er stort og med det alvorlige stigma som er knyttet til opposisjon mot familien og utenomekteskapelig sex. Det er grunn til å tro at dette ikke er utbredt, fordi konsekvensene av å bryte med tradisjonen med stor grad av sannsynlighet vil være dramatiske.

I rapporten *Economic and Social Rights Report in Afghanistan-III* fra AIHRC pekes det på følgende:

Couples who run away from home to get married are often imprisoned; the man is charged with kidnapping and the woman with zina³. This is in contradiction to Article 425 of the 1976 Penal Code of Afghanistan. Criminal charges against women who run away from their homes to avoid forced marriage are of particular concern for the protection of the family. The majority of these cases are ruled using traditional practices that are at times in contradiction with civil law. For example, Farina, a 19-year-old woman from Samangan ran away from home in late 2006 to get married with the man she liked. The police found and arrested them. The judge ruled that because she ran away she must have had pre-marital sex and sentenced both to 18 months in jail. The couple was not allowed to get married. The case came to the attention of the AIHRC early in 2007; despite the intervention, the higher court refused to overturn the initial decision. Some cases do get resolved as a result of AIHRC intervention, however. Otifa, a 19-year-old woman in Sari-Pul ran away in early 2007 to get married to a man that her family did not approve of. Despite the marriage certificate, the police imprisoned both on the grounds that Otifa was engaged to another man by her parents. As a result of AIHRC advocacy and intervention from the governor, the problem was solved (AIHRC 2008).

Det finnes eksempler på at par som har tatt selvstendige valg har blitt forsøkt reintegrert ved beslutninger i lokale konfliktløsningsråd (shura/jirga). Samtidig er det åpenbart at par som rømmer mot familiens vilje ikke bare eksponeres for risiko for sanksjoner fra familien, men også overgrep initiert av lokale makthavere og rettsvesen. Amnesty International rapporterte i august 2010 om at et par ble steinet til døde i en Taliban-kontrollert landsby i Kunduz. Paret hadde rømt til Pakistan, men vendte tilbake til hjemstedet etter en overenskomst mellom deres familier. Et lokalt Taliban-råd bestemte likevel at paret skulle steines til døde. Det foreligger informasjon om flere enkeltsaker hvor par har blitt drept for å ha vanæret islam,

³ Dvs. utenomekteskapelig seksuelt samkvem.

eksempelvis ble et ungt par skutt foran en moské i Khash Rod-distriktet i Nimroz i april 2009 (BBC 2009).

Retts- og fengselssystemet anvendes i saker hvor såkalte *love-couples* har stukket av fra sine familier:

The customary penalization of elopement or running away is currently reflected in the detention and sometimes imprisonment of such girls and boys, although such an act is not defined as a crime in the Penal Code (UNODC 2007).

1.9.1 Utenomekteskapelige forhold (Zina)

I Afghanistan anses alle tilfeller av utenomekteskapelig seksuelt samkvem som *zina*. Både i henhold til sharia, tradisjonell og afghansk lovgivning (straffelovens artikler 426-428), er *zina* en meget alvorlig forbrytelse. *Zina* skal straffes med "long imprisonment" (straffelovens artikkel 427) og varigheten av fengselsstraffen skal ikke være mindre enn fem år og ikke overskride 15 år (straffelovens artikkel 100 (1)). Flere undersøkelser viser at over 50 % av de kvinnelige fangene i afghanske fengsel er frihetsberøvet for *zina* eller såkalte moralske forbrytelser (UNODC 2007).

Straffen for *zina* er i henhold til sharia pisking og/eller steining til døde av den som blir funnet skyldig i å ha hatt utenomekteskapelig sex. Selv om menn også straffeforfølges for *zina*-forbrytelser, hersker det bred enighet om at "the criminal justice system places disproportionate emphasis on the prosecution of women for *zina* crimes" (World Bank 2005). Den første kjente *zina*-dødsdommen etter Talibans fall er et eksempel på ulik behandling; et lokalt ulema dømte mannen til 100 piskeslag, mens kvinnen ble steinet til døde. Hvorvidt det utenomekteskapelige forholdet er frivillig eller ikke (voldtekt), har i realiteten ingen eller svært underordnet betydning, fordi jomfruelighet er så sentralt for en families ære (UNODC 2007). Det innebærer blant annet at kvinner blir tvunget til å gifte seg med menn som har voldtatt dem:

Since all sexual relationships outside marriage are referred to as zina, it is difficult to differentiate between rape and consensual sex, therefore the settlements concluded by the jirgas, in the cases of "abduction" or "adultery" may in many cases amount to forcing a girl to marry her rapist—a practice which is not unique to Afghanistan (UNODC 2007).

I enkelte tilfeller vil det i tillegg bli gjort avtaler om at en kvinne fra overgriperens familie skal giftes inn i kvinnens familie, noe som i praksis betyr at ytterligere en kvinne utsettes for overgrep (cf. pkt. 1.8.2). Det er rapportert om slik praksis både i tadsjikiske og pashtunske samfunn i enkelte provinser i Nord-Afghanistan (UNODC 2007).

1.9.2 Gjenoppretting av ære

International Legal Foundation peker på at utenomekteskapelige forhold er et meget sensitivt tema innenfor alle de etniske gruppene, men at pashtunerne kan ha et mer restriktivt syn enn øvrige grupper. Videre hevder organisasjonen at de fleste saker løses i lokale shuraer og jirgaer (ILF 2004). I saker som dreier seg om par som har vært sammen frivillig, vil løsningen ofte være at kvinnen gifter seg med mannen hun

har et forhold til. Dette forutsetter imidlertid at de impliserte familiene ønsker en slik løsning fremfor straffereaksjoner. Saken fra den Taliban-kontrollerte landsbyen i Kunduz fra 2010 som er referert ovenfor, indikerer at det ikke alltid vil være tilstrekkelig at familiene har vilje til å finne løsning; løsningen må også aksepteres av lokale makthavere og lokalsamfunn (BBC 2009).

Thomas Barfield eksemplifiserer hvordan et par som har rømt kan forsøke å løse situasjonen gjennom tradisjonell konfliktløsning:

They may later try to regularize their status by providing indemnity (pour) and two sheep as a shame payment. The man's family must also provide two women in marriage to the offended family by way of apology (Barfield 2003).

ILF gir i sin rapport fra 2004 en rekke eksempler på hvordan æresrelaterte konflikter finner sin løsning gjennom behandling i de tradisjonelle konfliktløsningsrådene. De refererer blant annet til såkalt samtykket kidnapping (*consensual kidnapping*) i Nuristan:

When an unmarried girl elopes with a boy ("kidnapper"), his family and the villagers call for a Jirga and the Jirga decides the amount of the dowry to be given to the girl's father so that the two can marry. The boy must also pay a fine to the village in the form of the cow or sheep (ILF 2004, s. 42).

Afghanistan Independent Human Rights Commission (AIHRC) peker likeledes på at:

Couples who run away from home to get married are often imprisoned; the man is charged with kidnapping and the woman with zina. This is in contradiction to Article 425 of the 1976 Penal Code of Afghanistan.

Criminal charges against women who run away from their homes to avoid forced marriage are of particular concern for the protection of the family. The majority of these cases are ruled using traditional practices that are at times in contradiction with civil law. For example, Farina, a 19-year-old woman from Samangan ran away from home in late 2006 to get married with the man she liked. The police found and arrested them. The judge ruled that because she ran away she must have had pre-marital sex and sentenced both to 18 months in jail. The couple was not allowed to get married. The case came to the attention of the AIHRC early in 2007; despite the intervention, the higher court refused to overturn the initial decision. Some cases do get resolved as a result of AIHRC intervention, however. Otifa, a 19-year-old woman in Sari-Pul ran away in early 2007 to get married to a man that her family did not approve of. Despite the marriage certificate, the police imprisoned both on the grounds that Otifa was engaged to another man by her parents. As a result of AIHRC advocacy and intervention from the governor, the problem was solved (AIHRC 2008, s. 36).

ILF stadfester at både mannens og kvinnens familie vil kunne overveie å drepe den ene eller begge partene. Det foreligger eksempler på at par har blitt drept, og dette synes å skje relativt kort tid etter at et uønsket forhold er kjent (Stop Honour Killings! u.å.)

Landinfo kjenner imidlertid ikke til at *love couple*-saker har utløst hevndraps-sykluser over generasjoner. I forlengelsen av dette understrekes at det ikke foreligger

representativ informasjon på feltet. I lys av tilgjengeligheten til lokalsamfunn i Afghanistan, mener Landinfo det er god grunn til å anta at mørketallene er store og at overgrep knyttet til utenomekteskapelig sex og brudd på ekteskapstradisjoner er dårlig belyst.

1.9.3 Skilsmisse

I tråd med Islam åpner afghansk lovgivning for skilsmisse, men det er langt lettere for en mann å oppnå skilsmisse enn for en kvinne. Skilsmisse er imidlertid forbundet med tap av anseelse. Det sosiale stigmaet er generelt større for kvinnen, men også menn taper sosial status ved skilsmisse. I *Culture and Customs of Afghanistan* peker Hafizullah Emadi på at "Termination of marriage by either party is regarded as a disgrace, and the social stigma attached to it usually compel couples to remain married" (Emadi 2005, s. 179).

I henhold til Sivillovens artikkel 135, andre ledd, er retten til å oppløse et ekteskap uten begrunnelse, gitt mannen. Et ektepar kan anses som skilt hvis mannen uttaler at han vil skilles (*talaq*). I utgangspunktet tilligger det også kvinner en delvis rett til ekteskapsoppløsning (*khula*) etter artiklene 156 til 175 i Sivilloven, men *khula* krever mannens samtykke og en forutsetning om at hun tilbakebetaler brudeprisen til mannen. Ifølge Max Planck Institute (MPI) åpner også sharia og Sivilloven for at retten til skilsmisse kan delegeres til kvinnen i ekteskapskontrakten, men MPI påpeker:

However, this possibility is hardly known. Interviews conducted with women of different social strata ranging from highly educated urban women to illiterate rural women revealed that not even in a single case had women demanded the delegation of divorce rights in case of serious threat or grave misbehaviour (MPI 2005).

Sivilloven gir kvinner rett til å søke om skilsmisse kun i tilfelle hvor særskilte forhold foreligger, og en slik søknad om separasjon må behandles rettslig. Slik Landinfo forstår den afghanske sivilloven, grupperer den legitime grunnlag for ekteskapsoppløsning i fire kategorier som etter rettslig behandling kan gi skilsmisse:

- 1) *Separation due to a defect (Tafreeq)* i medhold av lovens artikler 176 til 182. Søknad om skilsmisse kan søkes om mannen ikke kan fullbyrde sine ekteskapelige plikter, eksempelvis grunnet sykdom.
- 2) *Separation due to harm (Zarar)* etter lovens artikler 183 til 190.
- 3) *Separation due to nonpayment of alimony (Al-infāq)* etter lovens artikler 191 til 193.
- 4) *Separation due to absence* etter lovens artikler 194 til 197.

For alle de fire kategoriens vedkommende må kvinnen bevise at det foreligger grunnlag for skilsmisse. Loven gir, så langt Landinfo kan forstå, svært få klare anvisninger for rettens vurderinger, og avgjørelser i saker synes således å kunne baseres på et relativt fritt skjønn.

En skilsmisse er først gyldig etter en venteperiode (*heddat*) som blant annet angir når partene eventuelt kan tre inn i et nytt ekteskap. Iht. til Sivillovens artikkel 198 er *heddat* "a definite period with the expiration of which all the conjugal bonds shall be

eliminated.” Innenfor *heddat*-perioden kan skilsmissen tilbakekalles og ekteskapelig samliv gjenopptas. Sivillovens artikler 198 til 210 gir detaljerte bestemmelser om dette. Artikkel 211 slår fast at *heddat* “shall start after divorce, death of the husband, annulment, separation or abandonment”, og loven har bestemmelser som fastsetter ulike tidsperioder for ulike omstendigheter, minimum tre menstruasjonsperioder.

I tilfelle ekteskapelig samliv ikke gjenopptas før *heddat*-perioden har utløpt, er paret skilt og vil kunne gifte seg på ny. Hva gjelder spørsmålet om å gifte seg på ny med samme ekteskapspartner, slår Sivillovens artikler 85 og 147 fast at et par i realiteten kan gifte seg med hverandre tre ganger uten at kvinnen er gift med andre menn mellom ekteskapene. Slik Landinfo forstår Sivilloven må et par som ønsker å gjenoppta samlivet etter utløpet av *heddat*-perioden inngå en ny ekteskapskontrakt. Om mannen ytrer ønske om skilsmisse for tredje gang og ikke trekker ønsket tilbake innen *heddat*-perioden, er skilsmissen ugjenkallelig og kvinnen må gifte seg med en annen mann og skilles fra denne, om hun igjen skal kunne gifte seg med sin opprinnelige ektefelle. Det finnes anekdotisk materiale som antyder at dette kan praktiseres annerledes lokalt. I *Love and War in Afghanistan* (Gulmamadova-Klaits & Klaits 2005) presenteres en rekke biografiske historier fra det nordlige Afghanistan. En kvinne forteller at hun oppsøkte det lokale eldrerådet etter at hun hadde blitt skilt fra sin mann. Hun fikk da følgende råd:

If you'd like to be reunited with Ibrahim Bek, you'll have no choice but to marry another man, then he will need to divorce you. Only after this, if Ibrahim Bek approves, could you be married to him again (Gulmamadova-Klaits & Klaits 2005, s. 98).

Ekteskapsinstitusjonen gir kvinner en rett til økonomiske støtte (*nafaqa*). I henhold til Sivillovens artikkel 118 skal *nafaqa* bestå av klær, mat og medisinsk støtte tilpasset mannens økonomi, og artiklene 212 og 214 gir nærmere bestemmelser om *nafaqa* i *heddat*-perioden i forbindelse med skilsmisse eller separasjon.

Landinfo er ikke kjent med etterrettelig materiale som kan si noe om omfanget av behandlede saker og utfallet av rettsbehandlingen av skilsmisse saker. Landinfo antar at svært få saker kommer til behandling i rettsapparatet. Blant de nær 5000 kvinnene som deltok i Global Rights undersøkelsen referert ovenfor, opplyste ca. 1,2 % at de var skilt (Global Rights 2008). Max Planck Institute har sitert en rettsadministrator i Kunduz som sa at “there is no such thing as a “divorce” for women (there is not even a proper expression for it). Women only have the right to “separation”. Men have the right to divorce even if they don’t have any reason.” Rettsadministratoren sa følgende om rettshåndhevingen av familielovgivningen i Afghanistan:

It can thus be generally said that Afghan judges apply the law they know. According to the head of the provincial court of Kunduz, since most judges assigned by the Supreme Court are graduates of the religious schools (madrasas), they lack knowledge of statutory law and prefer to apply Islamic law, in particular hanafi law referring to fiqhi books of hanafi scholars (MPI 2005).

Dette i kombinasjon med de sterke kulturelle føringene knyttet til familie, kvinners posisjon og muligheter til å opptre på egen hånd, innebærer antagelig at praksis i skilsmissesaker er vilkårlig, og at kvinners rettigheter i liten grad ivaretas i forbindelse med rettsprosesser.

2. REGISTRERING AV EKTESKAP

2.1 I AFGHANISTAN

Ifølge afghansk sivillovgivnings artikkel 61 skal ekteskapsinngåelser registreres. Mye taler for at kravet til registrering i svært liten grad etterleves. I en rapport om sosiale og økonomiske rettigheter i Afghanistan, opplyser Afghanistans Independent Human Rights Commission at selv om artikkel 61 i den afghanske sivilloven stiller krav til registrering av alle ekteskap, eksisterer det ikke noen mekanismer for registrering av ekteskap og skilsmisser (Sultani et al. 2009, s. 54).

Det foreligger heller ikke oppdatert informasjon som tilsier at situasjonen er endret i forhold til den beskrivelsen danske myndigheter ga i 2004 (Udlændingestyrelsen 2004, s. 58):

Indenrigsministeriet oplyste, at det er meget få afghanere, som får udstedt en vielsesattest, og at det almindeligvis ikke forekommer uden for de store byer. Kilden påpegede, at der ikke eksisterer nogen registrering af ægteskaber, hvilket gør det umuligt at undersøge om to afghanske statsborgere faktisk er gift med hinanden. Viceministeren for kvindeanliggender oplyste i den forbindelse, at der i Afghanistan er mangel på kontorer, hvor ægteskaber bliver registreret.

Mangelen på systemer for forsvarlig og etterrettelig registrering av inngåtte ekteskap påpekes av flere kilder. Max Planck Institute (MPI) mener at ekteskapsregistreringen fungerte under kommunistregimet, frem til 1992. Det var da klart definert hvem som skulle utstede attestene og hvem som skulle ha kopi av disse. Etter kommunistregimets fall har det i liten grad eksistert fungerende administrative strukturer som har kunnet ivareta ekteskapsregistrering. I følge MPI (2005) vil ”registreringen” i mange tilfeller være begrenset til håndskrevne ark utstedt av lokale mullaher. I en rapport fra International Commission of Jurists (ICJ) pekes det på at ekteskap vil anses som gyldige selv om de ikke er registrert:

The demise of governmental institutions across Afghanistan means that marriages are generally no longer registered. This would render them void under the 1977 Law. In practice, however, unregistered marriages are regarded as valid (Lau u.å.).

Høyesterett i Afghanistan godkjente en ny ekteskapskontrakt (registreringsbok) i 2007, og den nye kontrakten er på 15 sider. Det er to former for ekteskapsdokumentasjon; ekteskapskontrakten (*Nikah Nama*, *Nakahnama* eller *Nekahnama*) og bevis for registrering av ekteskapet. Registreringsbeviset anses som det offisielle ekteskapsdokumentet (attesten) og ”är ett ensidigt dokument, har olika format och innehåller väsentliga uppgifter som finns i registreringsboken” (Migrasjonverket 2009).

Det foreligger ulike opplysninger om hvem som registrerer ekteskap; både eldreråd, mullaher og ”tribunals or cultural centres” opplyses å kunne rapportere ekteskap til lokale domstoler som så utsteder dokumentasjon på ekteskapet (IRB 2007). Svenske myndigheter sier følgende om ekteskaps-registreringen:

Sker vigseln i Afghanistan registreras äktenskapsbeviset hos den lokale ”barrister of law”. Detta är en person som utses vid val utav folket och han

representerar sin stadsdel samt är en officiell person som är erkänd av regeringen. När äktenskapsbeviset skrivits under av mullan tar han det till "barrister of law" som skriver under och stämplar dokumentet. Båda makarna går därefter till justitieministeriet "Ministry of Justice" i Kabul eller till kontoret i provinshuvudstaden för införande av stämpel (Migrasjonsverket 2009).

Det er imidlertid ikke slik at lokalsamfunn eller afghanske myndigheter stiller spørsmål ved gyldigheten av inngåtte ekteskap på grunn av fravær av eller mangelfull registrering. Bryllup er en stor begivenhet for afghanere. I urbane områder vil bryllupet finne sted i private hus eller i såkalte "wedding halls". På landsbygda vil bryllupet som hovedregel finne sted i private hjem. Ofte vil en mullah ha en rolle i ekteskapsseremonien, men også andre vil kunne lede denne (MPI 2005, s. 19). En finsk rapport refererer til en mann som uttalte at det ikke er nødvendig at ekteskapet til hans datter registreres da alle, etter en storslått bryllupsfeiring, er kjent med at hun er gift (Finnish Immigration Service 2006).

Det finnes således ikke etterrettelige offentlige registre med opplysninger om verken ekteskapsinngåelse eller skilsmisse i Afghanistan. Ekteskapets gyldighet er ikke knyttet til juss, men til kontekst; det vesentlige er om et par oppfattes som gift i sine sosiale omgivelser.

2.2 REGISTRERING VED AFGHANSKE UTENRIKSSTASJONER

I løpet av de siste tiårene har flere millioner afghanere tatt opphold i nabolandene Iran og Pakistan. Mange afghanere inngår ekteskap i de to landene, uten at dette registreres av de respektive lands myndigheter. Av et notat fra den norske ambassaden i Islamabad i 2004 fremgår følgende:

For å avhjelpe situasjonen for afghanere i Pakistan, innførte den afghanske ambassaden i Pakistan en ny type ekteskapsattest, som fikk gyldighet fra 01.04.04. Denne nye ekteskapsattesten er et lite hefte på 7 sider (13 sider hvis man teller med oversettelsessidene også). [...]. Ekteskapsattesten vil bli utstedt av den afghanske ambassaden i Islamabad, og av de afghanske generalkonsulatene i Peshawar, Quetta og Karachi, til alle afghanere som gifter seg i Pakistan. Hefte inneholder opplysninger om registreringsnummer og registreringsdato, identifikasjon av brud og brudgom - inkludert signatur og bilde, identifikasjon av brudens og brudgomens vitner og fullmektige - inkludert signatur og bilde, attestasjon av mullahen mv. På fremsiden av attestheftet vil det fremgå hvor attesten er registrert.

Den afghanske ambassaden i Oslo bekreftet i 2010 informasjonen fra den norske ambassaden i Pakistan. I henhold til ambassaden ga afghansk høyesterett i 2004 afghanske utenriksstasjoner (ambassader, konsulater) vigselfmyndighet for ekteskap mellom afghanske borgere. Søknad om giftermål må fremmes skriftlig og personopplysninger må dokumenteres (egne formularer), og vigselen gjennomføres av en autorisert ambassadeansatt (som ikke behøver å ha religiøs bakgrunn) ved en seremoni hvor ekteparet svarer ja på en rekke spørsmål ("loud and clear voice x 3"). Det er ikke krav om at en imam/mullah er tilstede under selve seremonien, men kontrakten må signeres av en imam/mullah for at den skal være gyldig. I henhold til den afghanske ambassaden i Oslo praktiserer ikke ambassaden den delegerte vigselsretten.

Om et afghansk konsulat eller ambassade bekrefter opplysninger om et inngått ekteskap, vil det som hovedregel være basert på søkerens egne opplysninger og dennes vitner. Den afghanske ambassaden i Oslo utsteder attester og registrerer allerede inngåtte ekteskap. Ambassaden kan eksempelvis registrere og attestere ekteskap inngått i moskeer i Oslo, dersom ektefellene og to vitner bekrefter det inngåtte ekteskapet overfor ambassaden. Dersom en afghansk borger i Iran eller Pakistan skal gifte seg med en person bosatt i Norge, vil vedkommende kunne møte ved ambassaden i Oslo og gi fullmakt til en person i Pakistan eller Iran til å opptre på vedkommendes vegne i forbindelse med vigsel ved en afghansk utenriksstasjon i Pakistan eller Iran.

2.3 SKILSMISSE VED AFGHANSKE UTENRIKSSTASJONER

Afghanske utenriksstasjoner er også gitt myndighet til å innvilge skilsmisser. Ifølge ambassaden i Oslo (telefonsamtale januar 2011) må begge parter møte ved ambassaden sammen med to vitner. Dersom den ene parten befinner seg utenfor Norge kan den, ved å møte ved en annen afghansk utenriksstasjon, gi fullmakt til en tredjeperson i Norge til å representere vedkommende.

Enkelte skilsmissesaker vil bli oversendt afghansk høyesterett for avgjørelse. Dette vil gjelde saker hvor kvinnen ønsker skilsmisse og mannen ikke har gitt samtykke, og saker hvor det er konflikt om forsørgeransvar og skilsmisseoppgjør. I saker hvor mannen vil skilles utsteder ambassaden skilsmisedokument. Skilsmissen blir registrert ved ambassaden og ambassaden sender informasjonen om dette til det afghanske utenriksdepartement (telefonsamtale januar 2011).

3. NOTORITET

For øvrig bemerkes at afghanske dokumenter generelt har svært lav notoritet.

Dette handler delvis om at det ikke finnes pålitelige registre som opplysninger kan sjekkes i forhold til. Fødselsregistreringen er mangelfull og det har ikke vært folketelling siden 1970-tallet. Bestikkelser, korrupsjon og illegal produksjon av ulike typer dokumenter er også utbredt i Afghanistan, et land som rangeres som nr. 176 av totalt 178 land av Transparency Internationals på deres oversikt over global korrupsjon (Transparency International 2010). Forfalskede dokumenter og dokumenter utstedt av kompetente myndigheter kan således inneholde både riktige og uriktige opplysninger.

4. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Afsaneh Najmabadi, S. J. (2005). Family, law, and politics. *Encyclopedia of Women & Islamic Cultures (Vol 2)*.
- Aghajanian, A. & Blood, P. R. (2007). *Afghanistan: Past and Present / Comprised of Afghanistan, a Country Study*. Los Angeles: U.S. Government Federal Research Division
- AIHRC, dvs. Afghanistan Independent Human Rights Commission (2008, desember). *Economic and Social Rights Report in Afghanistan-III*. Tilgjengelig fra http://aihrc.org.af/Content/files/Eng_Eco_Soc_rep_2008.pdf [lastet ned 3. mai 2011]
- Barfield, T. (2003, 26. juni). *Afghan Customary Law and Its Relationship to Formal Judicial Institutions*. Washington, DC: United States Institute for Peace. Tilgjengelig fra <http://www.usip.org/files/file/barfield2.pdf> [lastet ned 11. mars 2011]
- BBC News (2009, 14. april). Taleban 'kill love affair couple'. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7997749.stm> [lastet ned 27. april 2010]
- Blood, P.R. (Ed.) (2001). *Afghanistan: A Country Study*. Washington, DC: Library of Congress. Tilgjengelig fra <http://countrystudies.us/afghanistan/57.htm> [lastet ned 27. april 2011]
- Boone, J. (2011, 1. april). Afghan government plans crackdown on revealing wedding dresses. *Guardian.co.uk*. Tilgjengelig fra <http://www.guardian.co.uk/world/2011/apr/01/afghan-revealing-wedding-dresses> [lastet ned 27. april 2011]
- Center for Policy and Human Development (2007). *Afghanistan Human Development Report 2007. Bridging Modernity and Tradition: Rule of Law and the Search for Justice*. Islamabad: Army Press. Tilgjengelig fra http://hdr.undp.org/en/reports/nationalreports/asiathepacific/afghanistan/afghanistan_2007_en.pdf [lastet ned 28. april 2011]
- [Civil Code] (1977). *Civil Law of the Republic of Afghanistan*. Kabul: Republic of Afghanistan Ministry of Justice. Tilgjengelig fra <http://www.asianlii.org/af/legis/laws/clotroacogn353p1977010513551015a650/> [lastet ned 28. april 2011]
- The Daily Star (2008, mars). Karzai calls for end to forced marriage. *The Daily Star*. Tilgjengelig fra <http://www.thedailystar.net/story.php?nid=26820> [lastet ned 27. april 2011]
- Emadi, Hafizullah (2005). *Culture and Customs of Afghanistan*. Westport: Greenwood Press.
- Finnish Immigration Service (2006). *Report from a fact-finding mission to Afghanistan 5-19 September 2006*. Helsingfors: Finnish Immigration Service.

Tilgjengelig fra

<http://www.migri.fi/download.asp?id=Afghanistan+Fact%2DFinding+Mission+2006;1378;{BE8D9579-26B4-461A-A113-F5E5AAD2F648}> [lastet ned 27. april 2011]

- Gang, R. (2010, oktober). *Community-Based Dispute Resolution Processes in Balkh Province*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/1036E-Community-Based%20Dispute%20Resolution%20in%20Balkh%20CS%202010.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- Gang, R. (2011, mars). *Community-Based Dispute Resolution Processes in Kabul City*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/1107E-CBDR%20Processes%20in%20Kabul%20City%20CS%202011%20web.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- Global Rights (2008, mars). *Living with violence: A National Report on Domestic Abuse in Afghanistan*. Washington, DC: Global Rights. Tilgjengelig fra http://www.globalrights.org/site/DocServer/final_DVR_JUNE_16.pdf?docID=9803 [lastet ned 11. mars 2011]
- GlobalSecurity.org. (u.å). Ethnicity and Tribe. *GlobalSecurity.org*. Tilgjengelig fra <http://www.globalsecurity.org/military/world/afghanistan/cs-society.htm>, [lastet ned 23. mars 2011]
- Gulmamadova-Klaits, G. & Klaits, A. (2005, mai). *Love and War in Afghanistan*. New York: Seven Stories press.
- Human Rights Watch (2009, desember). *We Have the Promises of the World - Women's Rights in Afghanistan*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/reports/2009/12/03/we-have-promises-world> [lastet ned 27. april 2011]
- ILF, dvs. The International Legal Foundation (2004, september). *The Customary Laws of Afghanistan*. Kabul: International Legal Foundation. Tilgjengelig fra http://www.usip.org/files/file/ilf_customary_law_afghanistan.pdf [lastet ned 27. april 2011]
- Illinois Institute of Technology (u.å.). *Afghanistan Country Study* (sist endret 14. januar 2002). Illinois: Illinois Institute of Technology. Tilgjengelig fra <http://www.gl.iit.edu/govdocs/afghanistan/Family.html>, [nedlastet 5. mars 2011]
- IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2007, desember). *Issuance of birth certificates and marriage certificates; types of documents required by the applicant in Afghanistan or in embassies to obtain official documents*. Toronto: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47d6543c22.html>, [lastet ned 27. april 2011]

- IRIN (2005, 16. mars). Afghanistan: Law on forced marriages still widely flouted. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/report.aspx?reportid=28332> [lastet ned 27. april 2011]
- IRIN (2007, 23. februar). Child forced marriages still a common tradition. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/InDepthMain.aspx?InDepthID=28&ReportID=69984> [lastet ned 27. april 2011]
- Landinfo (2010, 21. september) *Pass, identitetskort og grunnlagsdokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1404/1/1404_1.pdf [lastet ned 27. april 2011]
- Lau, M. [u.å.]. *Afghanistan's Legal System and its Compatibility with International Human Rights Standards*. [s.l.]: International Commission of Jurists. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/48a3f02c0.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- [Law of Marriage] (1971). [s.l.] : [s.n.]. *Law of Marriage*. Tilgjengelig fra http://www.mpipriv.de/shared/data/pdf/marriage_law_1971_english.pdf, [lastet ned 27. april 2011]
- [Law on Violence Against Women] (2009). *Law on Elimination of Violence Against Women*. [s.l.]: [s.n.]. Tilgjengelig fra <http://www.saarcgenderinfobase.org/programs/detail.php?aid=105&catid=3> [lastet ned 27. april 2011]
- Migrationsverket (2009). *Afghanistan Identitet*. Stockholm: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <http://www.migrationsverket.se/include/lifos/dokument/www/09060202.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- MPI, dvs. Max Planck Institute (2005, april). *Family Structures and Family Law in Afghanistan*. Hamburg: Max Planck Institute. Tilgjengelig fra http://www.mpipriv.de/shared/data/pdf/mpi-report_on_family_structures_and_family_law_in_afghanistan.pdf [lastet ned 27. april 2011]
- Najafizada, S. (2006, 22. april). Temporary marriage catches on in Afghanistan. *Daily Times*. Tilgjengelig fra http://www.dailytimes.com.pk/default.asp?page=2006%5C04%5C22%5Cstory_22-4-2006_pg4_24 [lastet ned 27. april 2011]
- Najibullah, F. (2008, 4. januar). Marriage Practice Victimizes Young Girls. *Radio Free Europe*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/article/1079316.html> [lastet ned 27. april 2011]
- Paykan, W. (2009, 26. mars). *Afghan Girls Suffer for Sins of Male Relatives*. London: Institute for War and Peace Reporting. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49dc4b201c.html> [lastet ned 27. april 2011]
- [Penal Code] (1976, 7. oktober). Kabul: The Government of the Republic of Afghanistan. Tilgjengelig fra

<http://webapps01.un.org/vawdatabase/uploads/Penal%20Code%201976.pdf>
[lastet ned 27. april 2011]

- Rahimi, W. M. (1991). *Status of Women: Afghanistan*. Bangkok: UNESCO. Tilgjengelig fra <http://unesdoc.unesco.org/images/0009/000916/091693eo.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- RAWA, dvs. Revolutionary Association of the Women of Afghanistan (2008, 31. august). Temporary Marriage (Seegha) Has Made Some Women Fate-less in Daikundi. *RAWA news*. Tilgjengelig fra <http://www.rawa.org/temp/runews/2008/08/31/temporary-marriage-seegha-has-made-some-women-fate-less-in-daikundi.html> [lastet ned 27. april 2011]
- Schneider, I. (2007, juli). Recent Developments in Afghan Family Law: Research Aspects. *ASIEN - The German Journal on Contemporary Asia*, 104 (July 2007), s. 106-118. Tilgjengelig fra http://www.asienkunde.de/articles/A104_106_118.pdf [lastet ned 27. april 2011]
- Smith, Deborah J. (2009a, februar). *Decisions, Desires and Diversity: Marriage Practices in Afghanistan*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4992cc722.html> [nedlastet 27. april 2011]
- Smith, Deborah J. (2009b, desember). *Community-Based Dispute Resolution Processes in Nangarhar Province*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/941E-Community-Based%20Dispute%20Resolution%20in%20Nangarhar%20CS%202009.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- Smith, Deborah J. & Manalan, S. (2009, desember). *Community-Based Dispute Resolution Processes in Bamiyan Province*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/940E-Community-Based%20Dispute%20Resolution%20in%20Bamyian%20CS%202009.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- Stop Honour Killings! (u.å). *Afghanistan* (lastet ned 28. april 2011). Stop Honour Killings! Tilgjengelig fra <http://www.stophonourkillings.com/?q=taxonomy/term/27&page=1> [lastet ned 28. april 2011]
- Tayler, L. (2002, 20. januar). In Afghanistan, Polygamy on Rise. *WorldWide Religious News*. Tilgjengelig fra <http://wwrn.org/articles/13901/?&place=afghanistan§ion=polygamy> [lastet ned 27. april 2011]
- Transparency International (2010). *Corruption Perceptions Index Results*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results [lastet ned 27. april 2011]

- Udlændingestyrelsen (2004, juni). *Politiske forhold, sikkerhedssituationen og menneskerettighedsforhold i Afghanistan. Rapport fra fact-finding mission til Kabul, Afghanistan 20. marts – 2. april 2004*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/57889FDD-2440-4A88-BAB1-CD77A970B646/0/Afghanistan200401_rettet.pdf [lastet ned 7. april 2011]
- UNAMA & OHCHR, dvs. United Nations Assistance Mission in Afghanistan og Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2010, 9. desember). *Harmful Traditional Practices and Implementation of the Law on Elimination of Violence against Women in Afghanistan*. Geneve/Kabul: UNAMA & OHCHR. Tilgjengelig fra http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/Publication/HTP%20REPORT_ENG.pdf [lastet ned 27. april 2011]
- UNODC, dvs. United Nations Office On Drugs and Crime (2007, mars). *Afghanistan: Female Prisoners and their Social Reintegration*. New York: UNODC. Tilgjengelig fra http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Afghan_women_prison_web.pdf [lastet ned 20. mars 2011]
- Wahab A., Ahmad, M. & Shah, S. (2006, mai). Migration as a determinant of marriage pattern: preliminary report on consanguinity among Afghans. *Journal of Biosocial Science* 38(3), s. 315-25. Sammendrag tilgjengelig fra <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16613618> [lastet ned 27. april 2011]
- WCLRF, dvs. Women and Children Legal Research Foundation (2008). *Early Marriage in Afghanistan*. Kabul: WCLRF. Tilgjengelig fra http://www.wclrf.org/English/eng_pages/Researches/Early%20Marrige%20with%20cover.pdf [nedlastet 28. april 2011]
- WCLRF (2004). *Bad Painful Sedative*. Kabul: WCLRF Tilgjengelig fra http://www.wclrf.org/English/eng_pages/Researches/Bad%20Painful%20Sedative%20in%20English%20with%20design%20with%20covers.pdf [lastet ned 28. april 2011]
- WCLRF (2006). *Polygamy In Afghanistan*. Kabul: WCLRF. Tilgjengelig fra http://www.wclrf.org.af/English/eng_pages/Researches/Polygamy%20In%20Afghanistan.pdf [lastet ned 28. april 2011]
- The World Bank (2005, mars). *Afghanistan, National Reconstruction and Poverty Reduction -the Role of Women in Afghanistan's Future*. Washington, DC: The World Bank. Tilgjengelig fra <http://siteresources.worldbank.org/AFGHANISTANEXTN/Resources/AfghanistanGenderReport.pdf> [lastet ned 24. mars 2011]

Muntlige kilder

- Afghanistans ambassade i Norge. Samtale med førstesekretær Bashir Ahmad Shukran ved konsulær seksjon, 25. februar 2011.
- Afghanistans ambassade i Norge. Samtale med førstesekretær Bashir Ahmad Shukran ved konsulær seksjon, 6. januar 2011.